

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”

Latvijas Pašvaldību savienības Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēde
Rīga, 10.01.2018.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Saturs

1. Pieņemtie grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”
2. Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (VSS-1297)
– Konceptijā ietvertā risinājuma B variantā paredzētie grozījumi
3. Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (VSS-458) –
Rekultivācijas jautājumi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm” stājas spēkā 18.01.2018. (1)

- Zemes dzīļu izmantošanas licences termiņš **kūdras ieguvei – līdz 75 gadiem**. Licences darbības laikā Valsts vides dienests ne retāk kā reizi 25 gados pārskata licences nosacījumus un, ja nepieciešams, to atjauno vai papildina (9.panta 1.daļa).
- **Publiskas personas zemi** zemes dzīļu izmantošanai var iznomāt uz likuma 9.panta pirmajā daļā minēto termiņu (9.panta 2.daļa).
- **Zemes dzīles izmantot var arī zinātniskā institūcija**, kuras pamatdarbība ir saistīta ar pētniecību dabaszinātņu jomā un kurai piešķirti publisko tiesību vai starptautisko publisko tiesību subjektu finanšu resursi zemes dzīļu izpētes veikšanai (8.panta 1.daļa).

Ministru kabinets nosaka:

- nosacījumus un kārtību, kādā publiska persona iznomā zemi zemes dzīļu izmantošanai, pagarina noslēgtos nomas līgumus, kā arī zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību;
- nosacījumus un kārtību, kādā publiska persona vai publiskas personas kapitālsabiedrība iznomā zemi zinātniskai institūcijai, kā arī zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību (8.panta 2.daļa).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm” stājas spēkā 18.01.2018. (2)

- Noteikumus par to, kādā publiska persona iznomā zemi zemes dzīļu izmantošanai Ministru kabinets izdod **līdz 2018. gada 30. novembrim**.
- Līdz attiecīgo Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2018. gada 30. novembrim piemērojami Ministru kabineta **noteikumi par publiskas personas zemes nomu**, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu.
- Zemes nomas līgumu, kurš noslēgts pirms kūdras ieguves licences termiņa pagarinājuma spēkā stāšanās dienas un kura darbības termiņš beidzas pirms 2018. gada 30. novembra, **var pagarināt, izvērtējot lietderības apsvērumus** un ievērojot nosacījumu, ka kopējais līguma termiņš no tā noslēgšanas dienas nevar pārsniegt 75 gadus.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ministru kabinets 2016. gada 8. decembrī atbalstīja koncepciju par zemes dzīļu izmantošanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu potenciālo investīciju piesaistei (1)

Koncepcijas galvenie mērķi:

- **veicināt** zemes dzīļu **izpēti** un jaunas, mūsdienīgas informācijas par zemes dzīļu uzbūvi un īpašībām iegūšanu,
- **veidot investīcijām labvēlīgu vidi**, pilnveidojot normatīvo aktu ietvaru un nodrošinot iespējas veicināt zemes dzīļu efektīvu izmantošanu,
- **veicināt zemes īpašnieku ieinteresētību** zemes dzīļu resursu izpētē un izmantošanā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ministru kabinets 2016. gada 8. decembrī atbalstīja koncepciju par zemes dzīļu izmantošanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu potenciālo investīciju piesaistei (2)

Koncepcijas risinājumu B variantā risinājuma ieguvumi:

- esošā sistēma netiek mainīta kardināli, zemes dzīles pieder zemes īpašniekam
- zemes īpašnieki būs vairāk ieinteresēti atļaut izpēti darbus
- tiek veicināta ģeoloģisko izpēti darbu veikšana

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (1)

- Papildināti likumā lietotie termini;
- **zemes dzīļu lietošanas tiesību aprobežojums**, lai varētu veikt zemes dzīļu monitoringu

1.pants. Likumā lietie termini

17) **valsts nozīmes derīgie izrakteņi** — ogļūdeņraži [neapstrādāta nafta (jēlnafta), dabas gāze], pazemes ūdeņi (saldūdeņi, minerālūdeņi, termālie ūdeņi un rūpniecībā izmantojamie ūdeņi) un kristāliskā pamatklintāja ieži;

16¹) **šahtu metode** – derīgo izrakteņu ieguve pamatklintāja līmenī, izmantojot ar zemes īpašnieka piekrišanu izbūvētas pazemes izstrādnes (šahtas), kas neskar citu nekustamo īpašumu zemes virskārtu (izņemot gadījumus, ja licenciāts ir saņēmis attiecīgā nekustamā īpašuma īpašnieka rakstveida atļauju veikt izbūvi citādi) un ir izbūvētas atbilstoši spēkā esošajiem būvnormatīviem;

3.pants. Īpašuma tiesības un to aprobežojumi

(3) Zemes īpašnieks nedrīkst aizliegt zemes dzīļu (tai skaitā pazemes ūdeņu) monitoringa sistēmas izveidi un monitoringa veikšanu sabiedrības vai valsts interesēs. Monitoringa sistēmas darbības kārtību nosaka Ministru kabinets.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kārtība, kādā
 **tiek noteikta
kompensācija
par zemes dzīļu
izmantošanu**

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (2)

12.¹ pants. Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojums valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos

(1) Ja sabiedrības vai valsts interesēs nepieciešams veikt valsts atbalstītu ģeoloģisko izpēti (tai skaitā derīgo izrakteņu meklēšanu un ģeoloģisko kartēšanu) vai izmantot zemes dzīles, valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos var noteikt zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojumus. Kārtību, kādā zemes īpašniekam aprēķināma un izmaksājama atlīdzība par zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojumu, kas noteikts saskaņā ar šā panta sesto, septīto un devīto daļu, nosaka Ministru kabinets.

(5) Valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalā zemes īpašnieks nedrīkst aizliegt valsts atbalstītu ģeoloģisko izpēti (tai skaitā derīgo izrakteņu meklēšanu un ģeoloģisko kartēšanu), kas nepieciešama sabiedrības vai valsts interesēs. Ja zemes īpašnieks nepiekrīt ģeoloģiskās izpētes darbu veikšanai, bet konkrētā zemes platība ir nozīmīga izpētes veikšanai, darbi tiek veikti bez īpašnieka piekrišanas, izmaksājot šā panta septītajā daļā minēto atlīdzību par izpētes darbu gaitā nodarītajiem zaudējumiem zemes virskārtai un nomas maksu, ko nosaka Ministru kabinets.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Atlīdzība par zemes
dzīļu izpētes darbu
gaitā zemes virsmai
nodarītajiem
zaudējumiem;**

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (3)

**12.¹ pants. Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojums valsts
nozīmes zemes dzīļu nogabalos**

(7) Par īpašuma tiesību aprobežojumu, kas saistīts ar zemes dzīļu izpētes darbu veikšanu zemes virskārtā, zemes īpašniekam maksā nomas maksu, kas noteikta normatīvajos aktos, un atlīdzina nodarītos zaudējumus.

(8) Ja tiek uzsākta derīgo izrakteņu ieguve, kas neskar attiecīgajam zemes īpašniekam piederošās zemes virskārtu, zemes dzīļu izmantošanas licences īpašnieks informē īpašnieku par šādu darbu veikšanu un tiesībām saņemt atlīdzību par derīgajiem izrakteņiem.

(9) Atlīdzības par derīgajiem izrakteņiem apmērs ir piesaistīts iegūto derīgo izrakteņu apjomam. Atlīdzību maksā zemes dzīļu izmantošanas licences īpašnieks, kuram ir pienākums informēt zemes īpašnieku par iegūto derīgo izrakteņu apjomu un samaksāt atlīdzību, ja vien ar zemes īpašnieku nav panākta cita vienošanās.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (4)

Precizēta kārtība, kādā nosakāmi zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojumi valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos

12.¹ pants. Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojums valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos

(3) Par zemes dzīļu izpētes darbu veikšanas laiku un vietu, ja tādēļ nepieciešams atrasties nekustamajā īpašumā, zemes dzīļu izmantotājs attiecīgo zemes īpašnieku informē rakstveidā vismaz vienu mēnesi pirms darbu uzsākšanas.

(4) Ja licences laukumā nepieciešams veikt izpētes darbus zemes virskārtā vai derīgo izrakteņu ieguvī, licenciāts par to rakstveidā informē licences izdevēju un attiecīgo nekustamo īpašumu īpašniekus.

(6) Zemes īpašnieka, izņemot to, kas minēts šā likuma 3.panta otrajā daļā, piekrišana, kas noformēta rakstveidā, ir nepieciešama jebkurā no šādiem gadījumiem, par kuriem paredzēta atlīdzība:

- 1) zemes dzīļu izmantošana skar būves;
- 2) tiek ierīkoti jauni urbumi, kas netiek likvidēti 60 dienu laikā;
- 3) zemes dzīļu tiešas vai netiešas izmantošanas laikā zemes virskārta tiek izmantota ilgāk par 30 dienām licences darbības laikā;
- 4) derīgo izrakteņu izpētes laikā tiek aizņemti vairāk nekā 0,05 hektāri vai 10 procenti no attiecīgās zemes vienības;
- 5) derīgo izrakteņu ieguves laikā tiek skarta zemes virskārta;

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” (5)

- Gadījumi, kad nav nepieciešama līguma slēgšana ar zemes īpašnieku, kas samazinātu administratīvo slogu un noteiktos gadījumos paātrinātu izpētes darbu uzsākšanas un pabeigšanas gaitu;
- Nosacījumi, kādā veidā licences īpašnieks informē zemes īpašnieku par izpētes rezultātiem.

8.pants. Zemes dzīļu izmantotāji

(1¹) Līgums ar zemes īpašnieku zemes dzīļu izmantošanai nav nepieciešams šā likuma 10.panta trešajā daļā un 12.¹ pantā minētajos gadījumus, kā arī gadījumā, ja tiek veikta derīgo izrakstu meklēšana, nenodarot kaitējumu attiecīgās personas īpašumam.;

12.¹ pants. Zemes dzīļu īpašuma tiesību aprobežojums valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalos

“(10) Pēc ģeoloģiskās izpētes pabeigšanas zemes dzīļu izmantošanas licences īpašnieks normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā informē zemes īpašnieku par izpētes rezultātiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm”” – priekšlikumi saskaņošanas gaitā

- samazināta platība, kādā zemes īpašnieks var iegūt derīgos izrakteņus bez zemes dzīļu izmantošanas licences
- **izslēgta iespēju saņemt reģionālās vides pārvaldes izsniegtu dabas resursu lietošanas atļauju;**

11.panta pirmā daļa:

aizstāt pirmās daļas 1.punktā skaitli “0,5” ar skaitli “0,1”;

11¹.pantā:

aizstāt pirmajā daļā vārdus “reģionālās vides pārvaldes izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja” ar vārdiem “zemes dzīļu izmantošanas licence”;

izteikt otro daļu šādā redakcijā:

(2) Veicot pazemes un virszemes būvju būvniecību, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas darbus, kuru rezultātā iegūti derīgie izrakteņi mazāk nekā 1000 kubikmetru apjomā un tos nav paredzēts realizēt, šā panta pirmajā daļā noteiktā licence nav nepieciešama.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rekultivācijas jautājumi (1)

- **No likuma izslēgta iespēja** saņemt pašvaldības izsniegtu bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju.
- Vietējās **pašvaldības savās administratīvajās pārrauga derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju**. Pašvaldības ir tiesīgas izdot saistošos noteikumus par derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas kārtību un noteikt veidus, kādā zemes dzīļu izmantotājs garantē derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas izmaksas (4.panta 5.daļa).
- Ja zemes dzīļu izmantotājs **nav zemes īpašnieks un nav nodrošinājis derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivāciju**, šāds pienākums ir zemes īpašniekam. Ja derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācija nav nodrošināta, pašvaldība attiecībā uz zemes īpašnieku par to pieņem lēmumu, kura izpildi nodrošina saskaņā ar Administratīvā procesa likumu. Lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību (21.panta 4.daļa).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rekultivācijas jautājumi (2)

- Pašvaldība, kas izsniegusi bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju līdz 2017. gada 31. decembrim, līdz šīs atļaujas termiņa beigām uzskatāma par tās izsniedzēju un **ir tiesīga izdarīt grozījumus atļaujā, bet nedrīkst atļauju pagarināt.**
- tiesības attiecībā uz minētajām atļaujām nodrošina valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”.
- Zemes dzīļu izmantotājs, kurš uzsācis derīgo izrakteņu ieguvi pirms likumā minēto pašvaldības saistošo noteikumu spēkā stāšanās, **trīs mēnešu laikā pēc attiecīgo pašvaldības saistošo noteikumu spēkā stāšanās** sniedz pašvaldībai informāciju par to, **kā tiks nodrošināta derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācija.**
- Ja, izvērtējot sniegto informāciju, pašvaldība secina, ka rekultivācija netiks nodrošināta atbilstoši saskaņotajam rekultivācijas veidam, zemes dzīļu izmantotājs garantē derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas izmaksas pašvaldības saistošajos noteikumos paredzētajā kārtībā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

Guna Enģele-Volkova
Vides aizsardzības departaments
Guna.engele-volkova@varam.gov.lv